

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Горельцева М.В.

асистент,

Центр гуманітарної освіти

Національної академії наук України

ЕТИЧНИЙ ВИБІР ХХІ СТОЛІТТЯ: «ІНШИЙ» Е. ЛЕВІНАСА

Сьогодні, в час змін, важливим постає етичне питання, адже етика є необхідним теоретичним фундаментом побудови демократичного та громадянського суспільства, де забезпечуються права кожного іншого. В цьому аспекті є цікавою і наріжною власна оригінальна філософська система, головним чином, етика, що будується на відповідальності та свободі, французького мислителя Е. Левінаса.

Філософська рефлексія Еммануїла Левінаса від початку стурбована нестримним розвитком технологічної сфери, яка витісняє на другий план морально-етичні виміри буття людини. Він стверджував, що людина втрачає в техногенному суспільстві свою ідентичність. Техніка небезпечна. Вона загрожує не тільки особистості людини, але й всій планеті.

В своїй етичній концепції французький мислитель підкреслює важливість автентичних діалогічних відношень між людьми, можливість прояснити котрі йому дає звернення до концепту «Інший». Саме «Інший», на його думку, в бутті світу, так само як і «Я», встановлює автентичні відносини, головною ознакою яких є морально-етичне підґрунтя, що закладає людина, її культура, виховання. На цій підставі Е. Левінас формулює моральний імператив поведінки, реалізація якого утверджує цінність людського життя.

Для українського болісного сьогоднішнього актуальність концепції Е. Левінаса є безумовною. Вона дає можливість виявити глибинні ментальні засади не автентичної людському буттю соціальної комунікації, демонструє поширену в українському суспільстві пласку риторичну гру в слова, коли, скажімо, починаючи з політичних верхів до пересічних громадян, в полеміці чуємо звинувачення, на кшталт, «комуніст», «бандерівець» тощо. Маємо розуміти, що це нівелює особистість людини й утверджує в свідомості певні стереотипи, котрі «допомагають» маніпулювати масовою свідомістю. Еммануїл Левінас писав з цього приводу про небезпеку такого не діалогічного, редукованого до цільової раціональності «дискурсу», що спирається на абстрактні поняття, отже не враховує особливості, унікальності, своєрідності конкретного ні в мисленні, ні у людських взаєминах.

Який вихід пропонує Е. Левінас?

По-перше, маємо визнати: «Поняття є тим щитом, що дозволяє абстрагуватися від конкретності, індивідуальності всього того, на що

спрямована дія» [1, с. 11]. Звісно, ми не можемо уявити своє життя без оперування поняттями. Втім, вони продукт теоретичної рефлексії, яка не здатна схопити повноту людських взаємин в їх конкретності, що становить власне їх етичний автентичний вимір. Звідси, Е. Левінас пропонує взагалі усунути теоретичне відношення в ставленні до Іншого.

Отже, по-друге, здійснити етичну редукцію, епохé, перехід до живої конкретної людини, не схопленої в теоретичному пізнанні ми можемо, коли не будемо мислити «Іншого» як предмет: тоді він може стати трансцендентним щодо «Я». І тут варто зазначити, що суб'єктом етичної редукції є пересічна людина, незалежно від статусу – політик, науковець, врешті, кожен з нас є «просто людина», і ми маємо про це пам'ятати, піднімаючись бажаними сходами життя. Е. Левінас завжди підкреслював, що завдячуючи притаманному людині внутрішньому світу, сутність людської особистості неможливо до кінця вичерпати, тим більше, в понятті.

По-третє, коли людина визнає, що світ «Іншого» є безмежно наповнений смыслом, тоді народжується епоха, насичена етичним, моральним ставленням до себе та іншого. Адже, згідно з концепцією Е. Левінаса, справжнє утвердження етичних стосунків залежить від того, що «Я» стоїть перед «Іншим» як нескінченним, трансцендентним. В цьому баченні «Іншого» Е. Левінас бачив «Лице». Перед «Лицем» «Іншого» вбачається найвищий смисл людського існування, за думкою Е. Левінаса. У такий спосіб він показує і визначає, що людина є єдиною мірою цінності для іншої людини. присутньо формулює моральний імператив дотримуючись якого, людство збереже і зможе стати морально, етично вищим за конфлікти і мати діалог. Тому етичне відношення до «Іншого», це є етичне відношення, в першу чергу, до «Я».

Список використаних джерел:

1. Левинас Э. Избранное: трудная свобода / Э. Левинас. – М., 2004. – С. 11.
2. Левинас Э. Тотальность и бесконечное // Избранное: тотальность и бесконечное / Э. Левинас. – М., СПб.: Университетская книга, 2000. – 463 с.

Крутієнко А.В.

*кандидат філософських наук, науковий співробітник,
Міжнародний інститут інноваційного розвитку (Київ)*

НЕЕПІСТЕМІЧНА ГЕНЕРАТИВНА ЕСТЕТИКА

Наближення до європейської парадигми дискурсу ставить нові завдання, пов'язані з рецепцією і адаптацією до глибин національної свідомості перспективних відрухів концептуальних теорій світової думки. Це зумовлює осмислення найширших імплікацій досі недостатньо вивчених напрацювань креативних зарубіжних течій. Серед невідомих вітчизняним дослідникам